

gospodarske, obrtniške in narodne

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr., za četrto leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrto leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 16. oktobra 1867.

Gospodarske stvari.

Poskušnja z vinsko trto.

Iz Borovnice. R.

V nobenem kraju na Kranjskem nisem na svojih sprehodih našel na toliko divje vinske trte (*Vitis Labrusca*; Scop.) kakor tukaj v borovniški okolici. Vsi živi ploti, posebno grmovje v podnožji železnice med Pakim in Borovnico so povsod obilno prepriženi od nje in pa od divjega hmelja (*Humulus Lupulus*; L.). Ko sem na jesen vsako leto še slišal čričati trtnega črička, ali kakor ga v metliški okolici imenujejo, slovička (*Oecanthus pellucens*; Scop.), večkrat se mi je misel budila: bi li ne rastle v tej prijetni okolici prava vinska trta (*Vitis vinifera*; L.), ako bi jo pridna roka zasadila in jej marljivo stregla. Obrežje hriba Planine bi jej bilo prav ugodno, ktero sem ter tje žlebasto je obrnjeno proti jugo-zapadu, lepo v zatišji pred mrzlo burjo in ogrevano od poldanskega solnca; zemlja je večidel laporasta, namešana z apnenim peščencem, tedaj prav priležna trti. Pred nekimi leti je pokojni g. Šrajter, takrat posestnik v Borovnici, obsadil lep kos zemlje na obrežji Planine z vinsko trto; a zločeste roke, podkupljene od nekega nevošljivca, ki že čez pet let v hladni zemlji gnije, so neko noč celi mladi nograd do korenine pokončale. Za povzdigo sadjereje ves vneti tukajšnji gospod župnik, ki z besedo in vse hvale vrednim zgledom neprenehoma budijo ljudi za vse koristno, so sami in še dva druga posestnika, na prav pripravnih mestih sopet nekoliko trtic zasadili za poskušnjo; da bi je le pa kaka nevošljiva, hudobna roka sopet ne pokončala! Ako se trte ohranijo ter srečno dorastejo, se ve da bo treba čuvaja, kadar bo grozdje zorelo, ker nekteri „krščeni“ tiči mnogo veliko prizadenejo dozorelemu in celo še zelenemu sadju. Al ko bodo ljudje videli lepe trte bogato obložene s sladkim grozdem, bodo gotovo sploh tukaj poprijemši se vinoreje kedaj veseli in zadovoljni pili še domačo kapljico, če tudi presladka ne bo. *)

O uravnavanju in gospodarstvu kmetij sploh in nekoliko besed o umnem kmetovanju.

(Dalje.)

Preračunili bomo dalje, koliko bomo redili živine, koliko je nam treba vprežne živine. To bomo izvedeli, ako prevdarimo, koliko bomo imeli sená in sploh klaje.

Znano je, da se travniki ločijo v štiri razdelke: 1. razdelek po 70 centov sená, 2. razdelek po 50, 3.

*) Ali bi ne kazalo še bolje, poskusiti zasadbo hmelja? Prevdarite! „Novice“ so o hmelji že obširne pisale. Vred.

razdelek po 30 do 40, in 4. po 10 do 15 centov. Ako toraj skrbno cenimo svoje travnike, bomo izvedeti mogli dohodek sená v enem letu.

Znano je pa tudi, koliko centov ena živina leto in dan potrebuje klaje.

Sploh veljajo te-le številke: eno govedo (srednje velikosti) potrebuje na dan 20 funtov sená, to stori 73 centov na leto in dan.

Treba je tedaj najpred, da prevdarimo, koliko bomo potrebovali vprežne živine? Da to izvemo, moramo preračunati, koliko bomo imeli dela z vprežno živino.

V prihodnjih dopisih bom to na tanko razložil po izgledih, kateri na tanko kažejo, da je mogoče preračunati, koliko bo dela z vprežno živino. V planjavah je en konj zadosti za 16 oralov zemlje, ako so zemljišča na planem; na Kranjskem pa in drugih slovanskih krajih, kjer je vožnja težavnejša itd., se šteje en konj za 8—10 oralov.

Prevdarili bomo: ali bomo konje ali vole vpregali? Če vidimo, da nam konjereja v svojem kraju koristi, da imamo mnogo konjske mrve, ktere ne bi mogli pokladati govedom, bomo konje za vprego imeli; če pa imamo dosti dobre klaje (sladke mrve), in če imamo svoje njive v bregu itd., bodemo se s pridom poprijeli volov, ker oni nam manj zgube obetajo kot konji. Konj, če je prestar, ne veljá nič; vola pa redimo in ga mesarju prodamo za lepo ceno. Vse to mora umni gospodar prevdariti.

Ko smo prevdarili, koliko klaje imamo upati, koliko bomo mogli imeti vprežne živine, koliko klaje bo treba za vprežno živino, lahko bomo izvedeli, koliko nam ostane klaje, koliko bomo mogli rediti druge živine, postavimo, krav, telet, ovac itd.

Eno govedo (kakor je že omenjeno bilo) potrebuje na dan 20 funtov, na leto 73 centov sená. Krave molzne, ktere so velike kot holandske, potrebujejo ga na dan 25 funtov.

Ako najdemo na svojem posestvu nekatere kose (pašnike), kateri za kmetovanje niso ravno posebno pripravní, bomo, če nam kaže dobro, ovce redili. Ena ovca (žlahna merinoška) potrebuje 2 do 2½ funta sená na dan, oven 3 funte; toraj se 10 do 12 ovac šteje na eno veliko govedo, kar se tiče klaje.

Dalje moramo prevdariti, koliko potrebujemo denarja, da nakupimo potrebnega poljskega orodja. Navadno se šteje na en oral 12 gld. kapitala za orodje.

Kadar nastopimo gospodarstvo, moramo premisliti, da nam je še neke druge zaloge (kapitala) treba, in to je zaloga za vsakdanje potrebščine; zakaj kupiti bomo morali živeža za ljudi in klaje za živino; imeti moramo denarja, da plačamo delavce itd.

Manj bode te vsakdanje zaloge treba, ako redimo